

МЕДИЕН МОНИТОРИНГ ПО ПРОЕКТ

„#NOHATE!”

ИЗПОЛЗВАТ ЛИ ПОЛИТИЦИТЕ ЕЗИК НА ОМРАЗАТА В РАМКИТЕ НА ПРЕДИЗБОРНАТА КАМПАНИЯ ЕВРОПЕЙСКИ ИЗБОРИ 2019

София, юни 2019 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

❖ Контекст и параметри на изследването	2
❖ Определения, историческа препратка и тенденциите днес	3
❖ Език на омразата в телевизионния ефир по време на кампанията за Европейски избори 2019	7
❖ Език на омразата в електронните издания	17
❖ Език на омразата в социалните мрежи	21
❖ Общи изводи и тенденции	27

I. КОНТЕКСТ И ПАРАМЕТРИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

От 2016-та година Институт за социална интеграция, в партньорство с Фондация „Фридрих Еберт“ Бюро България, работят съвместно по темата за езика на омразата. В началото на 2017 г. двете организации реализираха съвместен проект, в рамките на който бе направен медиен мониторинг, с основен фокус езикът на омразата използван към бежанците в България.

Водени от максимата, че „диалогът е в корените на демократичното управление“, този път решихме да проследим дали българските политици използват елементи на език на омразата по време на кампанията за Европейски избори 2019 и как това бива отразено в медиите.

През последните години сме свидетели на очевидната неспособност от страна на политическите елити да управляват общественото мнение чрез умело подбиране на политически послания. Проведеният мониторинг потвърди още веднъж изводът, че кризата в политическото говорене се задълбочава. В продължение на твърдението следва да се отбележи, че основните политически говорители дори умишлено използват обидна лексика, не само един към друг, но и към обществото като цяло. Важно е да се подчертае, че много често, чрез езиковото поведение, изречено от най-високата трибуна, се задават модели на общуване в различните обществени кръгове. Говоренето, базирано на ценности и предложения за политики, е заменено от враждебна и агресивна лексика, насочена срещу политическия опонент, конкретен индивид или дадена социална група (базирана на етнос, религия, възраст, произход и т.н.).

Според експерти езикът на омразата става все по-осезаем и навлиза в политическото говорене, защото в днешно време в силно конкурентната медийна среда, за да бъдеш чул, трябва да кажеш нещо агресивно или да предизвикаш някакъв обрат.

Именно затова, Институт за социална интеграция реализира медиен мониторинг, за да проследи до колко кандидатите за представители в Европейския парламент, водещи лица от политическия елит и лидери на политически партии използват език на омраза.

Мониторингът на основни ключови думи и послания, които отразяват ситуацията с кризата в политическото говорене и използване на обидна лексика в България бе извършен в рамките на горещата фаза от предизборната кампания на Европейските избори - **26 април - 25 май 2019 г.**

За целта екипът на Института за социална интеграция проследи сутрешните блокове на трите национални телевизии, основни политически предавания, вечерните емисии, както и нарочно организираните дебати в рамките на кампанията по БНТ, БТВ и НОВА телевизия. Обект на изследването беше и публикуваната информация в **22 електронни издания** на основни национални ежедневници и информационни агенции.

Социалните мрежи „Фейсбук“ и „Твитър“ също бяха обект на наблюдение, тъй като те са един от основните проводници и разпространители на език на омразата към различни групи от хора и все по-често биват използвани като информационен канал от политиките, които искат техните послания да достигнат максимално бързо до широк кръг от хора.

Словото, заредено със заряда на омразата е сигурно и предпочитано средство за промяна на общественото мнение, особено в период на предизборния кампания. То има за цел решаването на политически, икономически и дори религиозни проблеми. Езикът на омразата замъглява съзнанието и насочва негативната енергия към „врага“ изграден от средствата за комуникация. Този прийо̀м действа безотказно от най-древни времена до днес, във всяка точка на планетата. Колкото обществата са по-напреднали в развитието си, толкова повече се увеличават и усъвършенстват похватите за манипулирането и моделирането им.

II. ОПРЕДЕЛЕНИЯ, ИСТОРИЧЕСКА ПРЕПРАТКА И ТЕНДЕНЦИИТЕ ДНЕС

Според определението на Съвета на Европа „Език на омразата“ обхваща всички изразни форми, които разпространяват, подбуждат, насърчават или оправдават расова омраза, ксенофобия, антисемитизъм или други форми на омраза въз основа на нетолерантност, включително: нетърпимост, изразена като агресивен национализъм и етноцентризъм, дискриминация и враждебност срещу малцинствата, мигрантите и хората с имигрантски произход.

Освен послания базирани на официалната дефиниция, проследихме и обидната лексика, която политическите актьори използваха, както и индиректните нападки и квалификации към опонента.

През 2013 и 2014 г. има две представителни проучвания на обществените нагласи спрямо езика на омразата в България. Данните от изследванията сочат, че политиките и журналистите са разпознати като основни носители на езика на омразата в България.

През 2013 г. година 68 % от хората, които са чували език на омразата, са го чували най-често от политици, а съответно 32 % - от журналисти. Езикът на омразата е широко разпространено явление в българския обществен живот. Другият значим резултат от изследването е, че телевизията е основната медия за разпространение на езика на омразата в България. Интернет е втората по значение медия за разпространение на езика на омразата сред младите и сред образованите. Тук следва да се направи уточнението, че тази тенденция вече е променена.

Анализ на данните предоставени от отдел „Мониторинг“ на Би Би Си за 2015 г. посочва, че през същата година омразата в интернет пространството чувствително е ескалирала. Основния комуникационен канал за разпространение на враждебната реч вече е интернет, като проводници в различни нейни форми са и политическите лидери и елити.

Интересен момент е да се проследи одобрението при използване реч на омраза от страна на средностатистическия гражданин, тъй като голяма част от политическите актьори използват реч на омраза, за да спечелят политическо одобрение.

Европейското законодателство криминализира използването на език на омразата, като предоставя възможност на определените държави членки да въведат собствена правна рамка, която да осигури прилагането на баланс между свободата на изразяване, от една страна, и уважението към човешкото достойнство, от друга. **В България този въпрос е регламентиран в чл.162 от Наказателния кодекс, влезнал в сила на 27.05.2011 г.**

Въпреки това, в последно време сме свидетели на безпомощност от страна на държавата в областта на правата на човека. **Имаме откровено националистическа и ксенофобска пропаганда от страна на определени политици, като същевременно това остава без последствия.**

Тук е редно да припомним за протестите в Габрово, които за малко не доведоха до сериозна ескалация и се наложи да се намесят сили на МВР. Тогава лично вицепремиерът Томислав Дончев направи не едно и две изявления по този повод, които съдържаха призови за спокойствие и толерантност. Дончев осъди изцяло насилието и призова към адекватни действия, докато в същия момент неговата съпруга изказа коренно различна гледна точка в социалните мрежи, която набра популярност не само във “Фейсбук”, но и бе препечатана в редица електронни издания.

”Не толерирам никаква форма на насилие, независимо от кой идва.”

Томислав Дончев, вицепремиер

Само за няколко дни написаното от Светлана Дончева във “Фейсбук” придоби по-голяма популярност в електронните сайтове, отколкото изказването на вицепремиера Томислав Дончев. Статусът на г-жа Дончева беше отразен в 83 информационни единици на наблюдаваните от ИСИ медии, а разпространението ѝ във Фейсбук достигна до десетки хиляди потребители.

През последните години в политическата реч се наблюдава силно изразена езикова агресия. Тя може да се определи като резултат от редица фактори, в които се преплитат политически интереси, борба за власт, желание да се засегне директно опонента и да се обиди, като се засегне публично, без да бъде осмислено дали етикетът позволява това в официална ситуация или в държавна институция. Не на последно място следва да се отбележи, че използването на този тип език е знак за езикова безпомощност.

Обидата в политическата реч не е новост в българския политически живот. Димитър Петков например нарича политическите си опоненти „маскари“, „дебили“, „идиоти“, „хаймани“, „разбойници“, „серсеми“. От времето на Стамболийски пък животинската тематика е била широко застъпена. Опонентите са наричани „гъски“, „овце“, „воллове“, „гарги“, „маймуни“, а те от своя страна са отвръщали, като са го наричали „великия простак“.

В съвременната политическа реч диапазонът на употреба е доста широк и категорично показва неумение чрез богатствата на езика да се опонира на събеседника, показва силно принизяване на речта, характерно за крайно непростителни и неофициални ситуации, в които участниците са с ниско образование и елементарно възпитание.

За съжаление обаче, родните политици не осъзнават, че чрез обидни думи задават модели на общуване, на които често подражават и подрастващите. Медиите волно или неволно се превръщат в съучастници при разпространяването на езика на омразата, цитирайки подобни изказвания и дори извеждайки ги като акценти и заглавия.

III. ЕЗИКЪТ НА ОМРАЗАТА В ТЕЛЕВИЗИОННИЯ ЕФИР ПО ВРЕМЕ НА КАМПАНИЯТА ЕВРОПЕЙСКИ ИЗБОРИ 2019

Телевизията продължава да бъде най-популярната и общодостъпна медия, с която хората свързват разпространяването на реч на омразата.

В рамките на един месец (26 април - 25 май) екипът на Институт за социална интеграция проследи сутрешните блокове, водещи политически предавания, централните емисии и нарочно организирания политически дебати по трите национални телевизии - БНТ, БТВ и Нова телевизия. Целта на наблюдението на трите национални телевизии беше да се обхване в максимална степен изказванията на основните политически говорители и да ги анализира.

Тази предизборна кампания за Европейски избори имаше няколко специфики. На първо място тя съвпадна с празниците Великден и Гергьовден и на второ място, в рамките на нея бе посещението на Папа Франциск. Комбинацията от празници и почивни дни беше предпоставка за липсата на политически новини и участия на кандидати в различни телевизионни формати. Някои делнични политически предавания дори не бяха излъчвани. Така реално може да се определи, че същинската предизборна кампания започна след 6 май 2019 г.

В рамките на горещата фаза станавме свидетели на различни форми на политическа пропаганда. Безспорно една част от формациите заложиха на езика на омразата, обидната лексика и индиректните нападки, както към политическите опоненти, така и към телевизионните водещи и към обществото като цяло, с цел да спечелят поддръжници. Тези три направления останаха и водещи по отношение на използване на политически послания в цялата кампания. Интересно е да се отбележи, че проявления по отношение на всяко едно от трите срещнахме при всички кандидати за представители в Европейския парламент, без значение от тяхната партийна принадлежност и политически възгледи.

На първо място ще разгледаме **чистата проява на език на омраза**, използвана както от кандидатите за Европейски парламент, така и от някои лидери на политически партии. А в допълнение ще бъдат разгледани и различните форми на **политическа обида**, както и съществуването на **индиректни нападки и упреци**.

Безспорно на призовото първо място се нарежда Веселин Марешки, водач на листата на „Воля - българските родолюбци”.

„Всички във ВМРО са **политически измамници** и **тотално деградирани типове**. Джебазки в ЕП и такива като него **родоотстъпници, безбожници и безродници** са гласували резолюция за принуждаване всички държави в ЕП да приемат Истанбулската конвенция. Каракачанов е **безродник и мекотело**.”

/ 7 май 2019 г., ”Лице в лице”, БТВ/

Веселин Марешки бе и един от най-активните кандидати, които обиколиха всички телевизионни формати. Основната база върху която градеше политическата си кампания бе срещу основните му конкуренти за гласовете на патриотично настроените български граждани - ВМРО. Марешки градеше своята кампания на основата на послания „анти ВМРО”, използвайки всички форми на агресия и непристойно поведение за политически представител и кандидат за обществен пост.

Участвайки в различни телевизионни формати Веселин Марешки имаше за цел да се покаже и докаже като най-големият патриот и родолюбец, който милее за родината, обиждайки и отричайки тотално политиката на партия „ВМРО”. Безспорно реториката на Веселин Марешки попада в сферата на черния ПР, който се опитва да спечели политически дивиденди, отричайки всичко старо, което е черно, лошо, зло и залагайки на нещо ново и иновативно, какъвто доста често е определя самия себе си.

„В Европа трябва да отидат истински патриоти, а не **хора-безродници**. Някакви великани, които са ограбили България (за големите партии). Когато си опитал нещо гнило и старо и ти е станало лошо, - **получил си разстройсто** - не го опитвай повече (призив да не гласуват за старите големи партии)”, Веселин Марешки в „Здравей България”, Нова ТВ - 8 май 2019 г.

Освен това Марешки си позволява да нарича в национален ефир представителите на „ВМРО” с обобщеното название „кресливи псевдопатриоти.”

Епитетите, класифицирани като „език на омраза” в реториката на Веселин Марешки не свършват до тук. В целия период на предизборната кампания в изразите му срещаме и директната обида към политическия опонент. Под неговия прицел попадна и самият лидер на „ВМРО” и министър на отбраната - Красимир Каракачанов.

В участието си в сутрешния блок на БНТ на 7 май 2019 г., Веселин Марешки се опитва по най-вулгарния начин да обиди опонента си. На въпрос относно използването на логото на Военно-въздушните сили /BBC/ той отклонява темата и обвинява в неразбиране, както представители на „ВМРО“, така и самите телевизионни водещи.

„Най-лошото е, че ако шкембе войвода, Краси пет тераси, гастролъора във военното министерство Краси Каракачанов, въобще ликвидатора на армията не знае какъв е знака, който използват Военно-въздушните сили, но да излиза някакъв генерал Шивиков ли към беше, който е генерал и да не знае какъв е знака - безкрайна некомпетентност, каквато лъха и от всички кадри на ВМРО.“ - коментира лидерът на партия „ВОЛЯ“

Това поведение от страна на Марешки е типично за крайно непрестижни и неофициални ситуации, в които участниците са с ниско образование и елементарно възпитание. Освен това обвинява ген. Димитър Шивиков, че „не разбира от знаците на българската армия, но разбира от финикийските знаци на Красимир Каракачанов.“ Нарича ги още „изроди“ и „псевдопатриоти“.

За това си изказване в телевизионния ефир, Веселин Марешки е санкциониран от ЦИК, която се аргументира, че той е нарушил чл. 183, ал. 4 ИК, който забранява използването на агитационни материали (писмени или устни), които накърняват добрите нрави, честта и доброто име на кандидатите. На Марешки е съставен акт за нарушение, който се съпровожда и от парична санкция.

Следващата му глоба е по отношение на използването на знака на Военно-въздушните сила, а сигналът е подаден от самия началник на кабинета на министъра на отбраната. Тези действия подтикват Веселин Марешки към използването на все по-агресивна реторика и обидна лексика, вместо да имат възпитателен елемент.

В съвременното политическо общуване редица чужди и български автори разглеждат езика на омразата в изключително широк контекст, като му дават различни определения. Известен е като една от основните тенденции в съвременния български политически език. Разглежда се още като езикова категория и стратегия на политическата аргументация, използваща реторически средства като: емоционални призови, обвинения, порицания, заплахи. Горните примери го потвърждават още веднъж.

Тук следва да се отбележи, че освен призьор в използването на агресивна и обидна реторика, Веселин Марешки се нарежда и пръв сред кандидатите, срещу които са подадени сигнали и жалби за нарушение на разпоредбите в Изборния кодекс, по отношение на законността на водената от него политическа кампания.

Редно е да се отбележи, че всичките сигнали и жалби са основателни и ЦИК реагира с налагане на административна санкция.

Първият сигнал срещу Марешки е в началото на кампанията - 30 април 2019 г., където „Партия на зелените“ сигнализира ЦИК за незаконна агитация от страна на Веселин Марешки, който чрез бизнеса си провежда скрита политическа реклама, която е в разрез с изборните правила. Излъчените клипове представляват търговска реклама, по време на която се отправят политически внушения в полза на политическа партия „ВОЛЯ“ и Веселин Марешки, което съставлява нарушение на разпоредбата на чл. 191 ИК. Клипът, излъчен на 05.04.2019 г. и на 20.04.2019 г. в програма „БТВ“, започва с търговска реклама на лекарства, следват кадри от аптеки, в които се показва Марешки и завършва с призив „Заедно да спрем грабежа, ние от ВОЛЯ сме българските родолюбци“.

Клипът, излъчен на 04.04.2019 г., започва с търговска реклама на бензиностанция на Веселин Марешки и на търговска реклама на лекарства, след които се показва самият Марешки и завършва с призив „Заедно да спрем грабежа, ние от ВОЛЯ сме българските родолюбци“. На база на подадения сигнал, ЦИК „УСТАНОВЯВА нарушение на забраната, предвидена в чл. 191 ИК, в търговска реклама да се отправят политически внушения в полза или във вреда на една или друга партия, коалиция, инициативен комитет или кандидат, извършено от Веселин Найденов Марешки, кандидат за член на Европейския парламент от Република България в изборите на 26 май 2019 г. от коалиция „ВОЛЯ - Българските Родолюбци“.

Въпреки това обаче, Марешки продължава да води все по-агресивна кампания, като дори обвинява Централната избирателна комисия, че се опитва да „затвори“ аптеките и бензиностанциите му. Кое то категорично няма как да е вярно, тъй като ЦИК не притежават подобни правомощия. По този начин Веселин Марешки се опитва да „излезе жертва“ на държавата и да внуши, че цялата държавна машина е срещу него, този, който е осигурил хапчета и бензин на народни цени за цялото общество. Безспорно с това си поведение се опитва да печели политически дивиденди, а по-късно става ясно, че обществото все пак не обича подобно „политическо театро“.

Следващият сигнал срещу вулгарното поведение на Веселин Марешки е подаден от ВМРО, от където става ясно, че в търговските му обекти се разпространяват брошури на „Аптеки Марешки“, носещи посланието „Веселин Марешки: Да изберем български родолюбци, вместо депутати - безродници“. ЦИК отново санкционира Марешки, като спира и разпространението на брошурите. В коментар в телевизионния ефир неведнъж е обиждал кандидати за представители в Европейския парламент, издигнати от „ВМРО“.

За Джамбазки твърди, че „Като евродепутат той се държи като джендър, а като дойде в България става нормален.“, а освен това, че „Денди е любовницата на Джамбазки“.

В предаването „Референдум“ по БНТ от 21 май 2019 г. Веселин Марешки стига още по-далеч, като директно в ефир обижда Юлиан Ангелов, кандидат от ВМРО, като го напада с думите **„много сте жалък“**, **„опитайте да се справите с олигофренията си която ще се случи“** и **„аз ви слушах внимателно за цялата глупост която казахте“**.

Всичко това доказва още веднъж, че езикът на омразата е предпочитана платформа за печелене на политически дивидент, който евентуално да бъде превърнат в гласове. Посланията за конкретни политики биват изместени от скандала, спектакъла и театро.

Освен това Веселин Марешки не веднъж е демонстрирал неуважително поведение и към лидерите на Европейския съюз. Смятайки себе си и партията, която представлява за антисистемни, той многократно е обиждал настоящите лидери на Съюза.

Вземайки Истанбулската конвенция като основен проводник на омраза, Марешки не веднъж проаква тезата си, че **„Истанбулската конвенция развърта нашите деца, като се навъдят още повече безродници ще приемат конвенцията. Юнкер е ишиас от миналото.“** Темата за миграция отново бива обвързана с агресия към европейските лидери - **„Трябва да спрем лидери като тези - Меркел, този с Ишиаса-Юнкер, които вече са посмешище.“**

Кольо Парамов, кандидат от **„Воля-Българските родолюбци“**, също подражава на лидера си като използва обидни квалификации и заредена с омраза реторика: **„В България наблюдаваме вторична цигания. В политическия хаос в страната вкарваме шмери, лъжци на обществени постове.“**

В обобщение може да се каже, че реториката на Веселин Марешки и неговата формация по европейската тематика в различните направления - от бъдещето на съюза, през пакта за миграция и Истанбулската конвенция, до формирането на политическите семейства не е по същество, с конкретни предложения за политики, а бива заместена от обидни квалификации, арогантна лексика и вулгарни нападки, както към политическите опоненти, така и към водещите на различните формати.

На следващо място се нарежда водачът на листата на ПП „Атака” - д-р Георги Димов.

„Всяко евро да не се връща към циганските барони или към кухи НПО-та, където се източват и крадат”.

/2 май 2019 г. „Още от деня”, БНТ/

Георги Димов е на 37 години и е доктор по история и работи като главен асистент в БАН. Това предполага адекватност и умереност във вербалните му послания, отправена към опонентите и гражданите. Като човек на науката, запознат с обществено приетите норми на държание, особено в ефир предполагаше, че поведението на Димов ще бъде далеч по-различно от това, на което станаме свидетели.

Водачът на листата на ПП „Атака” в своите телевизионни участия многократно използваше думи и изрази с негативна конотация, с които имаше за цел да поднесе по емоционален начин информацията, търсейки подкрепа и активизиране на определена прослойка от обществото. Многократно бяхме свидетели на послания като „Европа **загива**, България **умира**, културата **умира**”, имайки за цел да привлече политически капитал към себе си от родолюбците, които не искат да виждат умиращата България, Европа и т.н. „Еропа **умира**, тя е в **старчески дом**, ограбена”, това бяха само част от посланията, с които водачът на листата на АТАКА се опитваше да гради своя националистически образ.

Друг интересен момент, който наблюдаваме е подценяването на останалите кандидати, базирайки се на възрастово отношение. Няколко пъти в своите участия акцентираше, че младите хора не разбират от нищо и не знаят нищо, а самият той е на малко над младежка възраст.

В свое участие в предаването „Още от деня” по БНТ на 2 май 2019 г. Димов обвинява водачът на листата на „Път на младите”, Румен Чолаков, като споменава, че „преди малко изпитайте един младеж, той младеж е продукт на съвременното общество, **той не разбира**, че идентизма идва от Италия. И Турция може да откъсне цели области от България. Ти като **объркан младеж** не можеш да говориш, че национализмът не е кауза.”

Нападките за некомпетентност и незнание продължиха и по време на политическия дебат в предаването „Референдум“ по БНТ на 7 май 2019 г. Георги Димов отправи директни класификации към Румен Чолаков: „Референдум в едни неопитни младежки ръце е опасен. И вие обещахте много неща, които не знаете какво означават.“

От своя страна пък Румен Чолаков обвинява патриотичните формации за тенденцията, че „в България се заражда примитивен национализъм.“. Освен това е редно да се отбележи, че в поведението на Димов се отчита тенденция на крайно нападателно и агресивно поведение, освен към политическите опоненти и към телевизионните водещи. Доста често водещите бяха прекъсвани и обиждани, че „те не разбират“ от това. В свое участие дори си позволява да обижда водача на листата на ПП „Глас Народен“ - Венета Маджистрели, като я обвинява, че за да бъде избрана за депутат в ЕП „и трябва малко повече интелект“.

Радан Кънев, водач на „Демократична България“/ДБ/ също е от кандидатите, в реториката на които наблюдавахме маркери на език на омраза и обидни квалификации.

„Не съм за наказване на цял народ и цяла нация, затова че шепа хора са нахални и крадливи.“

/2 май 2019 г., "Тази сутрин", БТВ/

Радан Кънев и представителите от листата на „Демократична България“ заложиха на експертно говорене, в което се прокрадваха автентично десни послания, подкрепени с предложения за конкретни европейски политики. В някои от изказванията бяха наблюдавани и „залитания“ в плоскостта на посланията на омраза и агресивна лексика.

В рамките на телевизионни участия около 9 май Радан Кънев не веднъж е отричал „Деня на победата“, като е определял участниците в историческото събитие като „псевдонационалисти и псевдопатриоти, на които не трябва да се помнят имената“.

В реториката на Кънев не липсват и послания, определящи ги като алтернативата на сегашното управление, въпреки, че лично той е бил част от коалицията с настоящата управляваща партия в 43-тото Народно събрание. Критикува настоящите управляващи като коментира: **”Не желая заради кражбите на един министър един честен човек да фалира. Не съм за наказване на цял народ и цяла нация, затова че шепа хора са нахални и крадливи.”**

„Трябва да продължим да браним българския интерес срещу нелегални мигранти, срещу мултикултурните идеологии и тем подобни джендърски идеологии.”

Ангел Джамбазки, „ВМРО”

От своя страна Ангел Джамбазки, зам.-председател на „ВМРО” и водач на листата им за Европейски парламент отвърща към нападките с нападки, като коментира коалиционния формат на Д”емократична България”: **„Не бих направил това нещо заради дребната си политическа амбиция”** (по отношение на коалицията със “Зелените”) Освен това като аргумент за подкрепа на стабилността на управлението, Ангел Джамбазки затвърждава приноса си в управлението на национално ниво, както и личните си постижения на европейско такова с изрази: **„Трябва да продължим да браним българския интерес срещу нелегални мигранти, срещу мултикултурните идеологии и тем подобни джендърски идеологии.”**

На следващо място следва да се коментира и предизборната реторика на Минчо Христов, независим кандидат за представител в Европейския парламент.

„На тарикати, мошеници и олигарси им се строят къщи за гости.”

/30 април 2019 г., “Лице в лице”, БТВ/

С използваните политическо послания независимият кандидат Минчо Христов безспорно се опитва да привлече анти правителствен вот, като се обявява против

настоящите управляващи, като показва емоционално негативно поведение и обидни квалификации към част от политическия елит.

В началото на предизборната кампания станаме свидетели на злоупотреби с евросредста от страна на представители във властта за построяването на къщи за гости. Част от „червената нишка“ на Минчо Христов през цялата кампания беше именно обидна реторика по отношение на управляващите, базирайки се на скандала с къщите за гости. В редица политическа предавания, както в началото на кампанията - участие в „Лице в лице“ на 30 април, така и в средата - 14 май в „Референдум“ бяхме свидетели на думите: **„Шепа мошеници** си направила лични имена. **Мошениците** да бъдат пратени в затвора. За богатшите, за **мошениците**, за **крадците** пари има, а за бедните хора няма.”

Друг проводник на език на омраза се отказа Димитър Байрактаров, водач на листата „Движение презареди България”.

„В България имаме патриотично неграмотно управление”

/30 април 2019 г., “Референдум”, БНТ/

В свои телевизионни участия Байрактаров неведнъж е обиждал настоящите управляващи, наричайки ги с цяла гама от епитети - **„некадърници”** и **„неграмотници”**. Освен това демонстрира агресивно поведение и неподчинение, когато водещите му направят забележка: „Не съм ви на подчинение тук, че да ми казвате кога да говоря и кога не.”

С интерес проследихме и политическите послания на коалиция „Заедно”, която обединяваше в себе си представители на академичната общност - професори, доценти, хора с научни звания, преподаватели в различни университети. Тъй като именно от тях се очаква да поставят началото на дебата по същество и то на европейско равнище. Въпреки това в някои телевизионни формати срещнахме кандидати от листата им, които си боравеха със средствата на обидната лексика или индиректно нападаха своя политически опонент, като го принизяваха, че не е грамотен и не знае как да управлява Европа.

В свое телевизионно участие в сутрешния блок на БНТ, **доц. Мария Пиргова** индиректно обижда останалите кандидати, като пледира с научната си титла на доцент, както и тези на своите колеги професори. Включили се професори, доценти и хора на академична длъжност, защото знаели „как става работата” .

Всички познавали процедурите, институциите, не че искала да „подценява другите“, ама било много сложно, а те знаели как. С това си изказване, дори и с недиректни обидни квалификации, Пиргова цели да засегне политическите си опоненти, като показва знания и опит, а тях ги поставя на по-ниската стълбичка в обществото, която намира Европа за сложно и неразбираемо нещо.

Друг представител на коалицията Димитър Митев пък в участието си в предаването „Референдум“ на 30 април 2019 г. принизява политическия дебат, отново с плоски подхвърляния по отношение на евродепутатите от женски пол на ПП „ГЕРБ“: „Ако спреш на улицата и питаеш някой за евродепутат ще се сетят за депутатките от ГЕРБ, които си търсиха богати любовници и ги намериха.“

На последно място следва да се обърне внимание и на телевизионните участия в рамките на предизборната кампания на министър-председателя на България, Бойко Борисов.

„Ние знаем, че **нашите опоненти са маскири** - БСП или по-скоро БКП. Те **говорят глупости, лъжи от А до Я**“.

/3 май 2019 г. „Панорама“, БНТ/

В последните две седмици от кампанията премиерът Бойко Борисов реши да вземе активно участие в нея и съответно „окупира“ телевизионния ефир, участвайки в различни телевизионни формати, в качеството си на премиер и на лидер на политическа партия. Освен традиционните послания за „успехите на правителството“, Бойко Борисов на места залитна и в полето на обидата и словото заредено с омраза.

В свое участие в „Панорама“ на 3 май той открито обижда опозицията, обвинявайки ги в лъжа и използвайки крайни квалификации: „Ние знаем, че **нашите опоненти са маскири** - БСП или по-скоро БКП. Те **говорят глупости, лъжи от А до Я**“. Освен това определя думите им като неистинни: „Йончева и Нинова ще си говорят **измишльотините**“.

В участие в предаването „Лице в лице“ по БТВ на 8 май, Борисов коментира европейската политика и избирането на посланици в ООН: „Двуличници, молят се там за заплата“.

В последното си участие в рамките на предизборната кампания в „Здравей България“ по Нова ТВ, Бойко Борисов принизява дебата като нарича основните си опоненти в лицето на БСП „жалки женици”: „Падението на тези женици е твърде голяма. Те са жалки хора, иначе не са лоши хора сигурно тези жени.” Използвайки умалителната форма на обръщение безспорно премиерът се стреми да омаловажи опозицията, да ги принизи, като ги постави на по-ниска позиция от самия себе си.

Използването на този тип речеви модел може да се определи като подчертана невъзможност да се справиш с определена политическа ситуация. Цели се да се принизи и омаловажи политиката или опонента, като контрастно се покаже, какви силни управленски решения и авторитет имат самите управляващи.

В конкретния случай Борисов се опитва привидно да изтъкне високата експертиза на неговата политическа партия, но погледнато от реторична гледна точка, по-скоро наблюдаваме проява на управленска слабост и прибегване към аргумента на тоягата. В продължение на анализа в думите му дори прозира елемент на реваншизъм, което със сигурност би се тълкувало като политическа немощ.

IV. ЕЗИКЪТ НА ОМРАЗАТА В ЕЛЕКТРОННИТЕ ИЗДАНИЯ (ИНФОРМАЦИОННИ САЙТОВЕ)

Институт за социална интеграция проследи как се разпространяват изказвания на водещи политически говорители, съдържащи елементи на език на омразата, в част от електронните издания. Обект на наблюдение бяха **22 информационни сайта**, които са популярни сред интернет-потребителите, имат добре развити социални мрежи и са цитират често от потребителите във Фейсбук и Туитър.

Обект на наблюдение в периода **25 април 2019 г. - 26 май 2019 г.** бяха следните информационни сайтове: 24chasa, Actualno, BgOnAir, Blitz, BNews, Classa, ClubZ, Dnes, Duma, Epicenter, Faktor, Mediapool, StandartNews, Trud, Cross, Dnevnik, Focus, Monitor, News, Novinite, OffNews, PIK.

Въпреки, че елементи на език на омраза се съдържат в изказванията на водещи политици, медиите като че ли не отчитат този факт и последствията, които биха имали подобни изказвания - напротив - те ги цитират и много често точно тези елементи на език на омразата, намират място в заглавията на новините.

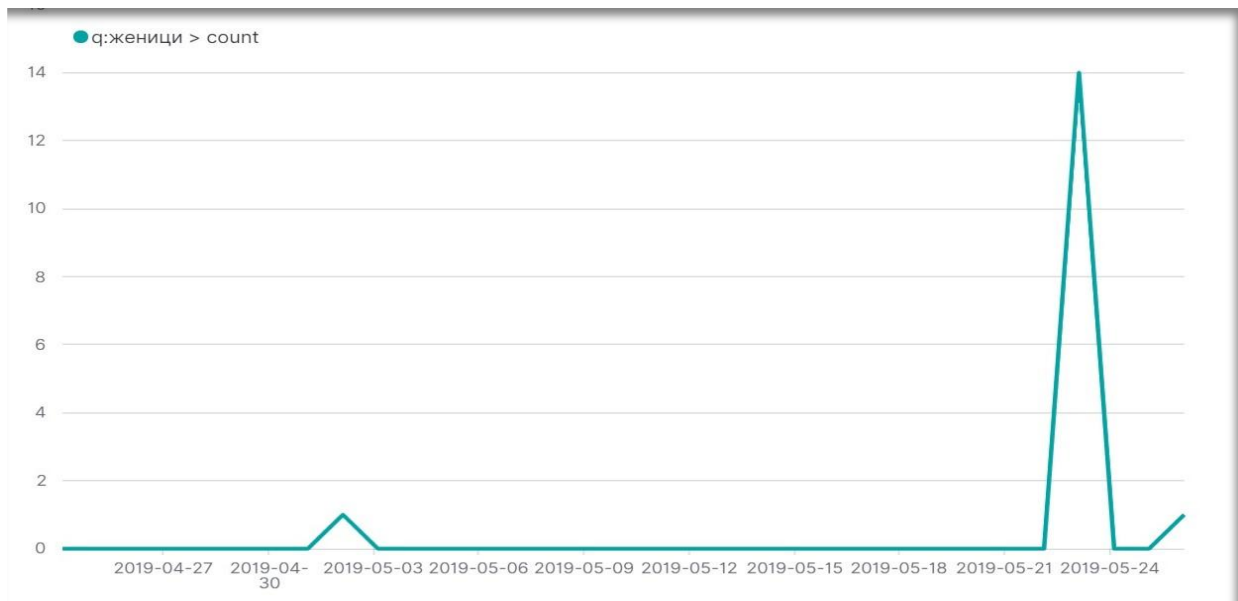
Ето и няколко примера:

Изказването на премиера Бойко Борисов, на 23 май 2019 г. в студиото на Нова телевизия, **се мултиплицира във всичките електронни издания**, които Институт за социална интеграция наблюдаваше.

„Падението на тези женици е твърде голяма. Те са жалки хора, иначе не са лоши хора сигурно тези жени.”

23 май 2019 г., “Здравей, България”,
НоваТВ

В горепосочената графика може да се наблюдава интензитета, с който думата „женици” се е мултиплицирала в различни информационни единици, които Институт за социална интеграция установи при наблюдението на електронните издания.

Електронните издания публикуваха и информации от различни събития на основните политически партии и техните кандидати, като не се съобразяваха с това дали посланието, което отправя основния говорител, съдържа език на омразата.

„Виждаме, че външни сили и безродници се мъчат да вкарат Стратегия за детето, Истанбулска конвенция и напълно да разбият тази семейна клетка, която е фундамент на нашата държава.

Д-р Георги Димов, водач на листата на партия „АТАКА“, Блиц

Т. нар. „джендър-идеология“ беше често срещан акцент, който се комбинираше с елементи на език на омразата и крайни внушения, които бяха използвани от основните говорители по време на кампанията. За съжаление легитимирането на този израз и вкарването му в рамките на етикет с негативна конотация приема все по-застрашителни размери. В онлайн средата продължават да се наблюдават писания, внушаващи идеята, че целите на подобна идеология е да унищожи семейството като институция. Активисти, граждански организации и граждани, подкрепящи правата на човека, равенството на половете или околната среда, изпитват нарастващ натиск в онлайн пространството. Това включва ежедневен език на омразата, злоупотреба с политическа реторика, заплахи с цел да заглушат гласовете на гражданското общество и да компрометират възгледите и усилията на активистите.

Лека-полека думата „джендър“ се превърна в определение, целящо да обиди или накърни нечие достойнство и започна да се използва от медии и различни публични говорители. Думата „джендър“ е не просто обидна, а ако е използвана по адрес на полицаи, е дори проява на хулиганство. Това реши на 6 март Пловдивският окръжен съд по дело срещу шофьор, глобен от КАТ.

Самата думга **gender** в английския език обозначава социалните функции на пола. У нас навлезе като термин покрай Истанбулската конвенция, превръщайки се в

препъни камъка за ратифицирането ѝ от парламента. Терминът придоби нарицателно значение за хора с нетрадиционна сексуалност.

Политиците масово се възползваха от това и в предизборната кампания неведнъж основни публични говорители използваша думата „джендър“ с цел да оязвят опонентите си. Медиите също „услужливо“ цитираха подобни изказвания и публикуваха дискредитиращи и уронващи имиджа материали.

Джендър в атака

Джамбазки дарява спестения от Брюксел евромилион за гей прайдове по цяла Европа

BNNews.bg

Привидно острието на ВМРО плюс обратните и джендърите по лъскавите студия.

Милонерът от ВМРО Ангел Джамбазки е подкрепил доклад в Европарламента, който принуждава депутатите в следващия мандат да гласуват повече евроресурси за гейпрайдове и паради и други инициативи на ЛГБТ общността.

Хомосексуалността е изключително силно свързана с възорът от Джамбазки. Те смятат, че той е един от тях. Напомняме, че нежният евродепутат от ВМРО одокрепи Истанбулската конвенция като гласува с въздържане. Българските медии обаче не са се интересували от това, че старият ерген се готви да дари спестените евромилиони за каузата на общността на различните и обратните.

През 2014 като кандидат от ББЦ Джамбазки лъжеше, че ще направи като Барекос и ще дарява огромната си брюкселска заплата. Понеже не се интересуваше от срещуположния пол Ангел спести милиони левове по сметки и кеш от заплати и режийни, които Европарламентът му плащаше на месец – регулярно по 40 бона.

Привидно острието на ВМРО плюс обратните и джендърите по лъскавите студия. В обикновения си живот Джамбазки предпочита големи или по-интимни нощни компании на чаша вино и избягва жените. И така, той си остава закоравял ерген и е оставил на другите да правят деца и да се борят с демографската криза. Шефът му Каракачанов направи опит да му организира театрална сватба със убокия друга патриотка от Благоевградско, но и този занисъл спихна.

Джамбазки твърдо е решил да избягва жените и да харчи милионите си дискретно...поне докато има наивници да го пращат в Брюксел на жалата от 40 бона на месец.

Ангел Джамбазки: Началник ми е българският народ, ще го браня от брюкселските крадци и джендъри

Харесва ми 57 души харесват това. Харесайте го преди приятелите си.

02 Май 2019, Четвъртък, 10:19 ч.
Автор: Михаил ДИМИТРОВ

Трябва да поставим България на достойно място в Европейския съюз, каза кандидатът за евродепутат от ВМРО

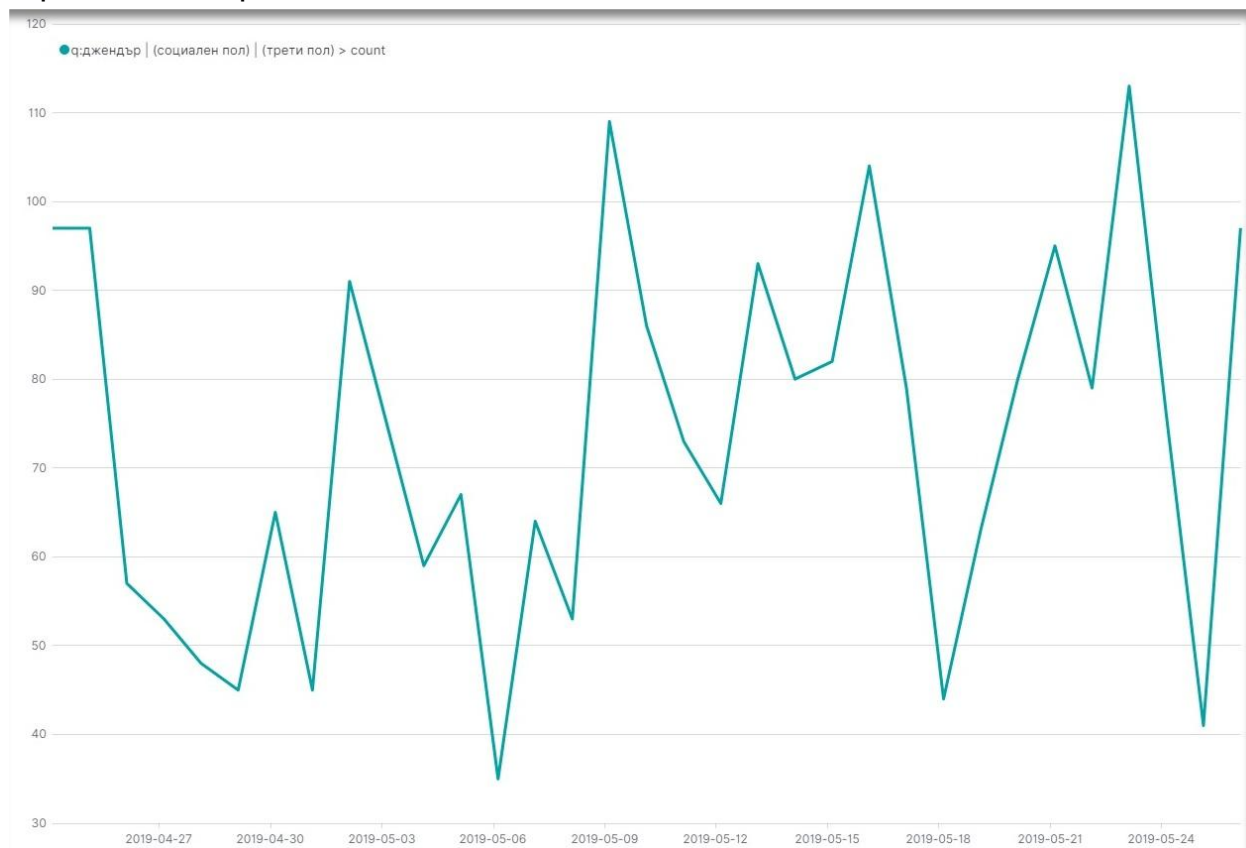
Трябва да сме равни с другите европейски народи, а не да слушаме началници в Брюксел. Моят началник е българският народ и ще го браня от крадците на бизнес и от джендърските идеологии на политици от Европейския съюз. Това каза в първия предизборен дебат по БТВ „Проманата Европа“ кандидатът на ВМРО за евродепутат Ангел Джамбазки.

Водачът на листата на партия „ВМРО“ – Ангел Джамбазки е един от най-често употребяваните реч с елементи на език на омраза. Публикуваните по-горе примери, обаче показват, че дори самият той е попаднал под ударите на този език и то с определения, които самия Джамбазки нееднократно използва в предизборната си кампания.

Само преди дни в правото си на отговор към вестник „24 часа“ председателят на партия „Възраждане“ Костадин Костадинов продължи да говори за „джендъри“, което ни показва, че този начин за дискредитиране ще продължи.

„ПП „Възраждане“ не е участвала в прояви срещу турци и цигани, а срещу мигранти, джендъри и продажни политици.“ - Костадин Костадинов.

Изследването на Институт за социална интеграция показва, че в периода на предизборната кампания, думата „джендър“ се срещаше с различен интензитет в изказванията на политиците и кандидатите за представители на България в Европейския парламент.

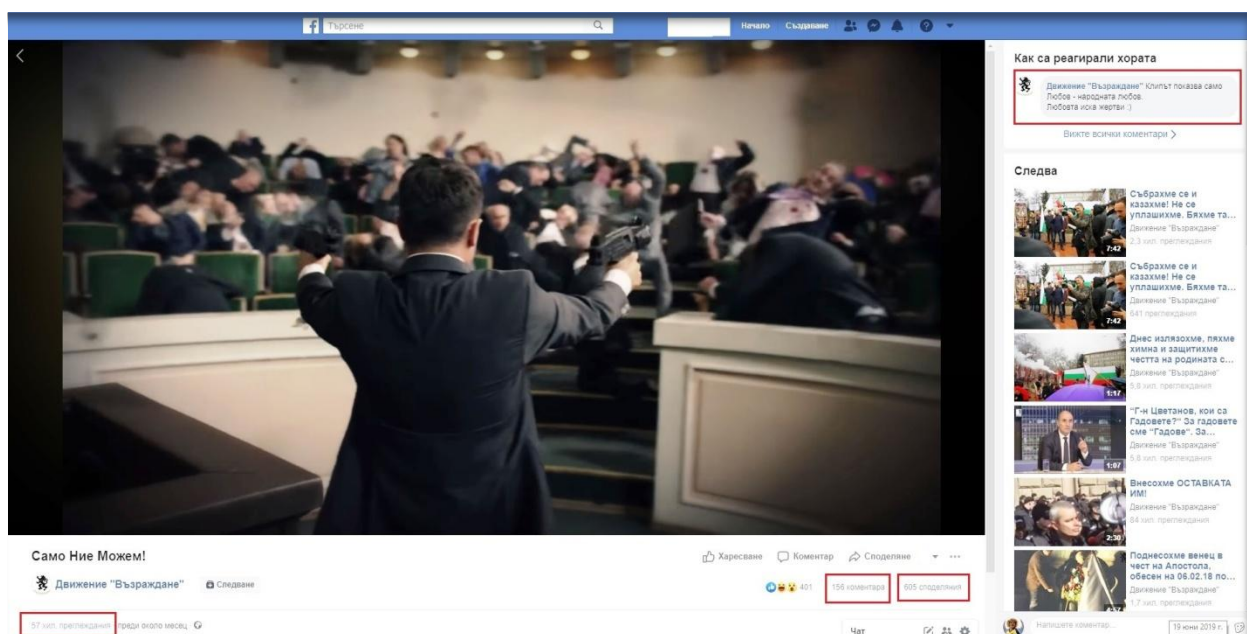
V. ЕЗИКЪТ НА ОМРАЗАТА В СОЦИАЛНИТЕ МРЕЖИ

Социалните мрежи са изключително “благоприятна среда” за виреене на езика на омразата. Липсата на контрол и безнаказаност дават широко поле за изява на говорители, ползващи език на омразата. Има много фейсбук-групи, страници и публикации, които насаждат омраза към различни социални прослойки, към определени хора, към части от обществото с различно “от всеобщо приетото” поведение и др.

В началото на месец април тази година Асоциацията на европейските журналисти излезе с позиция, в която се настоява езикът на омразата от социалните мрежи да не получава още по-голяма публичност чрез медиите. Повод за тази позиция беше разпространяването на клиповете на момче от ромски произход и на неговата майка, които съдържат език на омраза.

По време на кампанията за Европейски избори 2019 г. именно в социалните мрежи се появи клип на партия “Възраждане” (57 хиляди преглеждания само от Фейсбук-страницата на партията, 605 споделяни от потребители на социалната мрежа), в който се призовава към физическа саморазправа с определена част от българското общество - привърженици на либералната демокрация.

В предизборния клип партията на Костадин Костадинов рекламира участието си в евроизборите с масов разстрел, извършен от млад мъж в помещение, приличащо на парламентарна зала. Клипът е последван от надпис: „Възраждане. Само ние можем“. Надписът е придружен от кадри на ръка, зареждаща автомат, които заемат половината от екрана. Звук на зареждащо се оръжие допълва картината. Посочен е номерът на бюлетината, под който формацията е регистрирана за предстоящите избори. Използвана е сцена от популярен телевизионен сериал.

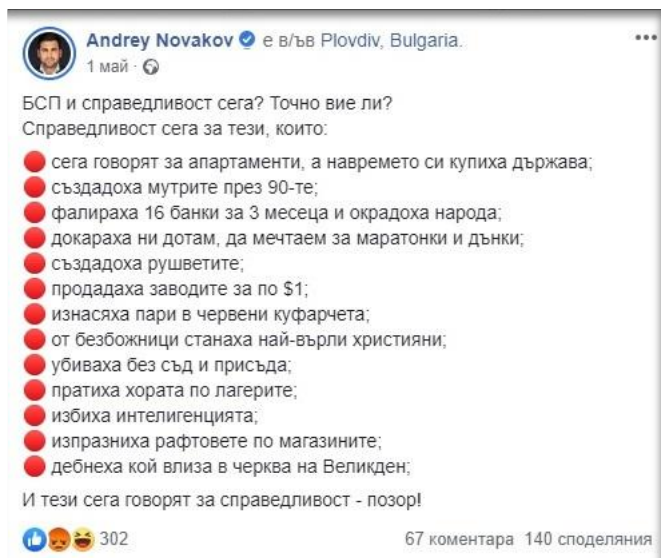
Пренесен обаче от сферата на художествената фантазия в предизборната агитация, той се превръща в политическо послание, което може да бъде разбрано и към подтикване на определени действия.

В този клип стреляме срещу медии,
като вашата...

**Костадин Костадинов, лидер на
партия „Възраждане“**

Един от по-популярните кандидати на ГЕРБ за Европейския парламент и настоящ евродепутат - **Андрей Новаков** е сред политиците, които активно използваха своя Фейсбук по време на кампанията. Най-голяма популярност по време на предизборната кампания придоби негов статус по повод митинг-шествието на БСП по случай 1 май.

След като Новаков публикува своя коментар във социалната мрежа, той беше препечатан в част от интернет-сайтовете, които Институт за социална интеграция наблюдаваше. В резултат на това мултиплициране, неговото изказване достигна до широк кръг потребители.

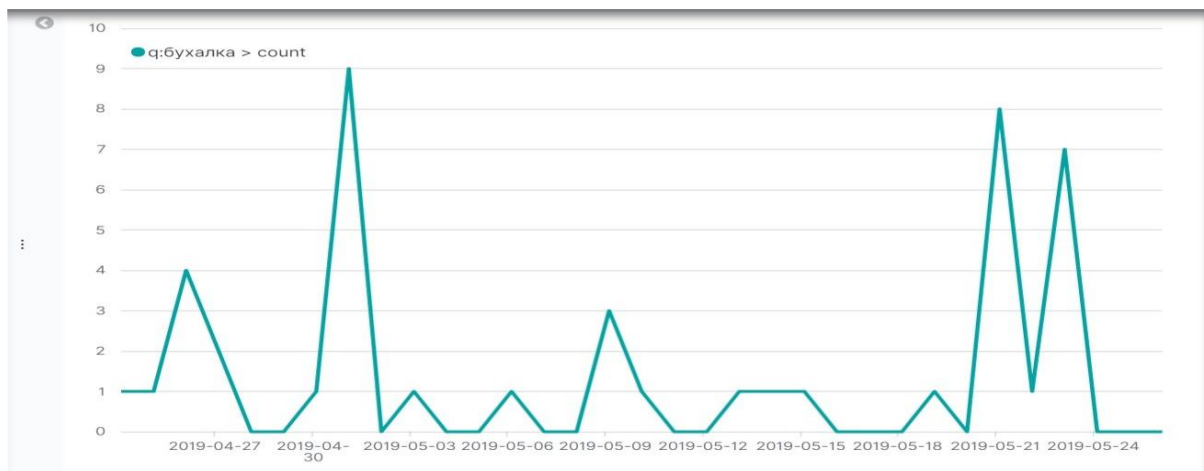

Елена Йончева, водач на листата на коалиция „БСП за България“, Фейсбук

“Отдавна сме свикнали българският премиер да се държи като **човек с бухалка** и това говори зле за нас като общество, а не за него. Той е такъв, какъвто е бил преди двадесет години, когато охраняваше шефовете си от СИК. **Фактът, че е премиер е срам за България.** Фактът, че обижда, лъже и се държи арогантно, три дни преди изборите, означава, че е уплашен и вижда приближаващия край на политическата си кариера. Ние не сме обидени, защото знаем с кого си имаме работа и кого сме притиснали до стената. Борисов все повече се оплита в лъжите си. **Най - страшното е, че позволяваме на такъв човек да управлява родината ни.**”

Водачът на листата на Коалиция “БСП за България” често използваше думите “бухалка”, “лъжа”, “срам” и др. По адрес на министър-председателя Бойко Борисов.

В следващата графика може да са разгледа как тези думи са попадали в информационния поток на електронните издания. Пикови са моментите около 1 май 2019 г., когато социалистите откриха своята кампания с митинг-шествие, а Йончева беше основен оратор, както и моментите, в които Елена Йончева е коментирала поведението на Борисов в социалните мрежи или определени медии.

Александър Йорданов, който е и настоящ евродепутат, представляващ квотата на „Съюза на демократичните сили“ в листата на „ГЕРБ“, също е един от основните говорители по време на кампанията, който често използваше в своите изяви елементи на език на омразата.

Агресивни послания на Александър Йорданов бяха съсредоточени в две основни посоки - срещу представители на социалистическата партия и срещу Русия. Йорданов не подмина и водача на листата на „Демократична България“ Радан Кънев, към когото също бяха отправени негативни и дискредитиращи изказвания.

„Руските бежанци направо като скакалци ни нападнаха. Кеф им е да живеят в евроатлантическа държава.”

Александър Йорданов, „ГЕРБ”,
„Фейсбук”

„Радан Кънев е типичен партизански работник.”

Александър Йорданов, „ГЕРБ”

По време на кампанията за Европейски избори 2019, освен основните говорители от отделните листи на партиите, борещи се за доверието на българските граждани, участие в дебата взеха и публични личности, свързани с различни държавни институции. Такъв е случая с Борислав Цеков - член на Правния съвет към президентската институция.

В свой коментар за вестник „Труд” от 20 май 2019 г., Борислав Цеков си позволява да нарече представителите на основните политически партии - „зомбирани”, „правещи зомби-политика”, „соросоиди” и пр. Специално внимание Цеков отделя на листата на „Демократична България”, която според него е пълна с „стари, дискредитирани муцуни”. Борислав Цеков квалифицира дебатите между основните политически опоненти като „махленско дърляне”.

VI. ОБЩИ ИЗВОДИ И ТЕНДЕНЦИИ

Телевизията продължава да бъде основен канал, с който публиката свързва разпространяването на реч на омразата. Ако донякъде това е разбираемо, предвид рисковете на живите предавания и това, че не може да се предвиди какво би казал поканения гост, то не може да бъде подминат факта, че журналистите (ТВ-водещи, репортери) не взимат под внимание изказаното послание и не реагират, когато чуят елементи от език на омразата.

Елементи на език на омразата и обезценяващи квалификации се откриват в изказванията на почти всички основни политически говорители по време на кампанията Европейски избори 2019.

Най-често и най-груби квалификации се наблюдават в изказванията и различните участия в медиите на представители на патриотичните формации и „Воля“, които са борят за по-крайно настроени гласоподаватели.

Много от изказванията на кандидатите за представители на България в Европейския парламент, са базирани на основата на страх. Наблюдават се опити за внушения какво лошо би се случило на България, ако не бъдат подкрепени техните формации.

За съжаление медиите спомагат за разпростирането на езика на омразата, като препечатват, цитират дословно и т.н. изказвания на основните говорители. Показателно е участието на основни политически лидери в сутрешни блокове, които ползват елементи на език на омразата, които минути след това биват препечатани във всички основни новинарски сайтове и агенции.

Съществуват и медии, които разработват собствени материали, съдържащи език на омразата по повод на дадена политическа фигура, с което насищат публичното пространство с обидни и дискредитиращи квалификации.

Социалните мрежи са изключително благоприятна среда за развиване на езика на омразата. Съществуват редица групи и страници, които са базирани изцяло на този език. Те проповядват нетърпимост, нетолерантност и призовават към активни действия срещу определени социални групи в обществото.

Политиците все по-често залагат на активност в социалните мрежи, която им гарантира до бързото достигане на много голяма аудитория от потребители. Много често самите политици като че ли стават заложници на настроеността на аудиторията и построяват посланията си така, че да отговарят на очакванията на потребителите.

Все още липсва и чувствителност и навременна реакция от страна на отговорните институции, които имат правомощия да налагат ограничения и наказания по повод съществуващ език на омразата.

ЗА КОНТАКТИ И ВРЪЗКА С ТОВА ИЗСЛЕДВАНЕ:

ИНСТИТУТ ЗА СОЦИАЛНА ИНТЕГРАЦИЯ

ГР. СОФИЯ 1000

**ул. „Триадица“ 5Б, ЕТ.6, ОФИС 600
ТЕЛ./ФАКС: 003592 983 69 22**

e-mail: ifsi.bulgaria@gmail.com